

Datum: 2024-12-16

Dnr: 3.1-24/0048

3.2-24/0082

Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [REDACTED] gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 6 mars 2024 överlämnade Stiftelsen Högskolan i Jönköping ett ärende om oredlighet i forskning till nämnden. Överlämnandet har skett i enlighet med 6 § i lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

Den 15 maj 2024 inkom en anonym anmälan om oredlighet i forskning till nämnden som avsåg samma misstankar.

Forskningen rör nationalekonomi och specifikt OECD-länders arbete med att implementera förnybara tekniker och analysera innovationsinsatsers resultat.

Överlämnandet och anmälan avser misstankar om fabricering. Misstankarna avser följande artikel:

Artikel 1:

Misstankarna rör fabricering av data genom att artikel 1 innehåller så kallade imputerade data. Förväntade värden har använts när värden saknas utan att det redovisats. Det framgår inte heller av artikel 1 vilken eller vilka metoder som använts för imputationen. Därför misstänks att data från annat land kopierats in när data från ett land saknats och att det gjorts i så stor omfattning att fabricering av data kan misstänkas.

Artikel 1 har dragits tillbaka.

Samma data som i den anmälda artikeln har använts i ytterligare en artikel där den anmälde är medförfattare. Nämnden anser att samma misstankar kan riktas mot den artikeln varför den också provas av nämnden. Den artikeln är:

Artikel 2:

[REDACTED]

Den författare som strukits under har utfört forskningen vid en svensk forskningshuvudman.

Den anmäldes yttrande

[REDACTED] bestrider att han gjort sig skyldig till fabricering eller förfalskning. Han anför att han omedvetet försummat att nämna att imputation utförts när saknade observationer ersatts och därmed också omedvetet glömt att en analys av utförd imputation inte presenterats. Imputation var nödvändigt att utföra för att kunna använda den knapphändiga data som fanns, menar han.

Data om grön ekonomi, som artiklarna 1 och 2 handlar om, är enligt [REDACTED] begränsad. Imputation är vanligt när det gäller den aktuella typen av forskning för att få fram användbara resultat att analysera, menar [REDACTED]. De luckor som finns behöver hanteras. I det aktuella fallet anger han att det saknades både enstaka enheter och flera enheter som observerats i följd. Imputationen baseras därför på framåt- och bakåtriktade trender vilket innebär att det är befintliga observationer som utgör basen för intilliggande värden. Det är enligt [REDACTED] en metod som minimerar felaktigheter.

Vad gäller artikel 1 menar [REDACTED] att han gjort en imputationsanalys över de data som använts i artikel 1. Denna analys ville han lägga till som bilaga i efterhand, men tidskriften accepterade inte detta. Han har bifogat den bilaga som beskriver analysen i sitt yttrande.

Samma data har enligt [REDACTED] också använts i artikel 2. Där önskade tidskriften Empirical Economics att författarna skulle redovisa en bilaga som skulle kunna publiceras separat. Publicisten Springer önskade dock, enligt [REDACTED], dra tillbaka den nuvarande versionen och publicera artikel och bilaga tillsammans. Denna process pågår enligt [REDACTED].

Den sakkunniges bedömning

Nämnden har inhämtat ett sakkunnigutlåtande i ärendet. Den sakkunnige¹ har haft till uppgift att utreda huruvida artikel 1 innehåller fabricerade data eller ej. Om det framkommer att det är fabricering har den sakkunnige haft till uppgift att göra en bedömning av allvarlighetsgraden, det vill säga om det går att säga om det är en

¹ David Edgerton, professor emeritus i Nationalekonomi vid Lunds universitet.

allvarlig avvikelse från god forskningssed samt en motivering till detta. Den sakkunnige har också haft som uppdrag att utröna vem av de båda författarna till artikel 1 som utfört den eventuella fabriceringen.

██████████ har angivit att de i denna artikel 2 utgått från samma data som artikel 1. Sakkunnig menar därför att artikel 2 också är relevant för hans bedömning. Sakkunnig har dock inte haft i uppdrag att granska artikel 2.

Sakkunnig konstaterar att ██████████ anger att imputation utförts. Imputation har utförts både i artikel 1 och i artikel 2. Sakkunnig konstaterar det inte framgår i artikel 1 att imputation utförts eller vilken metod för imputation som använts. Imputationen har dock beskrivits i ██████████ yttranden och i bilagan till artikel 2. Sakkunnig anser att ██████████ framställning är bristfällig.

Sakkunnig noterar att begreppet balanserade paneldata används i artikel 1 i ”Abstract”, i ”Introduction”, och i avsnittet ”Data”. Därigenom antyds, enligt sakkunnig, att data inte saknas. På samma sätt antyds att det inte saknas data genom att uttrycket ”NT=27x29=783” återfinns som rubrik i tabellerna 1 och 3.

Sammanfattningsvis konstaterar sakkunnig att det är ostridigt att ██████████ utfört imputation i artikel 1. Att utföra imputation är i sig inte att betrakta som fabricering. Inte heller i det aktuella fallet är imputationen att betrakta som fabricering, bedömer han. ██████████ har dock i artikel 1 inte informerat om att det saknats data, inte informerat om vilken metod för imputation som använts, eller analyserat effekten av den imputation som utförts. Det är enligt sakkunnig en allvarlig avvikelse från god forskningssed.

Sakkunnig anser att ██████████ ensam bär ansvar för de avvikelser som konstateras i artikel 1.

Den anmäldes yttrande över sakkunnigutlåtandet

██████████ betonar i sitt yttrande över sakkunnigutlåtandet att det var ett misstag att inte nämna imputationen i artikel 1. Han förklarar att han glömde nämna imputationen eftersom det skilde ett år mellan det att databearbetningen gjordes och att modellskattningen och resultatanalysen utfördes. ██████████ menar också att han inte hävdar att han är ensam ansvarig för hanteringen av data i artikel 1. Han håller inte med om sakkunnigs slutsats att han i artikel 1 gjort sig skyldig till en allvarlig avvikelse från god forskningssed.

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen).

Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 §:

en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.

Nämndens prövning sker stegvis utifrån bestämmelsen ovan.

Nämndens motivering av beslutet

Den forskning som omfattas

Lagen omfattar enligt 3 § forskning som utförs bland annat av universitet och högskolor som har staten som huvudman och som omfattas av högskolelagen (1992:1434), andra statliga myndigheter, kommuner och regioner och vissa andra angivna verksamheter.

██████████ har angivit Stiftelsen Högskolan i Jönköping som tillhörighet på artiklarna 1 och 2. Forskning utförd av Stiftelsen Högskolan i Jönköping omfattas av 3 §. ██████████ omfattas därmed av nämndens prövning.

██████████ och ██████████ har angivit utländska forskningshuvudmän. Det har inte framkommit några omständigheter i ärendet som talar emot det. Nämnden bedömer därför att deras del av forskningen inte utförts av en forskningshuvudman som omfattas av 3 §. ██████████ och ██████████ omfattas därför inte av nämndens prövning.

Planering, genomförande eller rapportering av forskning

De avvikelser som kan utgöra oredlighet i forskning ska enligt definitionen i 2 § lagen ha begåtts vid planering, genomförande eller rapportering av forskning. Det innebär att begreppet oredlighet avser avvikelser under hela forskningsprocessen.² Med rapportering avses både publicering och andra typer av offentliggöranden.³

Artiklarna 1 och 2 är forskningsartiklar som är publicerade i vetenskapliga tidskrifter. Nämnden bedömer att artiklarna avser rapportering av forskning.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till

² Prop. 2018/19:58, s. 100.

³ Prop. 2018/19:58, s. 49.

att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den europeiska kodexen för forskningens integritet^{4,5}

Fabricering innebär att forskaren hittar på data och dokumenterar dem som om de vore riktiga.

Förfalskning avser manipulering av forskningsmaterial, utrustning eller processer eller att data eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är berättigat.

Överlämnandet och anmälan rör artikel 1. Nämnden anser att samma misstankar också rör artikel 2.

Misstankarna rör fabricering av data genom att artiklarna 1 och 2 innehåller så kallade imputerade data. Förväntade värden har använts när värden saknas utan att det redovisats. Därför kan det misstänkas att värdena är fabricerade.

Nämnden konstaterar att det har utförts imputation i artiklarna 1 och 2 men att det inte är fråga om att fabricering skett. Imputation utgör en metod som använts. Att inte redovisa att det saknats data, inte informera om att imputation utförts och att utelämnas information om vilken metod för imputation som använts, innebär att nödvändig information om forskningen utelämnats utan att det varit berättigat. Det finns dessutom avsnitt i texten som skulle kunna indikera att de data som presenteras är fullständig. Nämnden bedömer därför att det är fråga om förfalskning i lagens mening.

Att en bilaga som förklarar imputationen tagits fram efter att misstankarna om oredlighet förts fram påverkar inte nämndens ställningstagande.

Allvarlig avvikelse från god forskningssed

Det är endast allvarliga avvikelser från god forskningssed som kan utgöra oredlighet i forskning.

Fabricering och förfalskning är i princip alltid allvarliga avvikelser från god forskningssed.

Utgångspunkten för nämndens prövning är att förfalskning i princip alltid är en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Utifrån omständigheterna i det aktuella ärendet har det inte framkommit någon anledning att göra avsteg från den utgångspunkten. Nämndens slutsats är därför att avvikelserna i de båda artiklarna var för sig är att betrakta som allvarliga avvikelser från god forskningssed.

⁴ The European Code of Conduct for Research Integrity. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2023, kap. 3.1.

⁵ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

Uppsåt eller grov oaktsamhet

Sedan den 1 januari 2020 är forskarens ansvar att följa god forskningssed i sin forskning författningsreglerat enligt 4 §. Hur långtgående ett sådant ansvar kan eller ska vara måste prövas och bedömas i varje enskilt fall.

Enligt 2 § i lagen krävs att den allvarliga avvikelsen från god forskningssed begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet för att det ska vara fråga om oredlighet i forskning.

Uppsåt innebär att forskaren ska ha förstått vad han eller hon har gjort medan oaktsamhet innebär att forskaren i vart fall borde ha förstått detta.

Grov oaktsamhet kräver att agerandet framstår som särskilt allvarligt eller klandervärt. Förbiseenden, slarv eller missförstånd bör som regel inte betraktas som grov oaktsamhet enligt förarbetena.⁶

Nämnden konstaterar att artiklarna 1 och 2 innehåller förfalskning genom att det fattas information om att den studie som redovisas i artiklarna saknar vissa data och att imputation därför utförts. Det saknas också information om vilken metod för imputation som använts. Det finns dessutom avsnitt i texten som skulle kunna indikera att de data som presenteras är fullständig. Någon analys av imputationens påverkan på resultatet har inte presenterats i artikeln.

Nämnden anser att [REDACTED] måste ha förstått att omständigheterna kring den utförda imputationen skulle ha redovisats i artiklarna. Han har dessutom genom användandet av begrepp och formler låtit antyda att de data som presenterats var fullständig. Nämnden gör bedömningen att [REDACTED] uteslutit nödvändiga uppgifter och redovisat vilseledande information, vilket måste ha skett avsiktligt. Han anses därför ha agerat med uppsåt.

Sammanfattning av beslutet

Sammanfattningsvis finner nämnden att [REDACTED] gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av handläggaren Magnus Gudmundsson.

Thomas Bull
Ordförande

Magnus Gudmundsson
Handläggare

⁶ Prop. 2018/19:58, s. 50-51, 100.